



Модуль «Медіа як посередники й мітігатори історичного конфлікту»

# Медіа для миру Практичні заняття

TAILORING EUROPEAN MEMORY POLITICS FOR  
PEACEMAKING IN UKRAINIAN SOCIETY  
620386-EPP-1-2020-1-UA-EPPJMO-MODULE

# Інформаційна війна: вчимося визначати мову ворожнечі

- Працюємо в трьох групах: 7-10 хв на роботу в групі + 20 хв. обговорення

## **Завдання:**

- прочитати журналістський текст;
- визначити маркери мови ворожнечі (слова, звороти, стилістика...);
- Пояснити позицію групи на загал.

## **Обговорення:**

- Як можна уникнути мови ворожнечі в медіа (текстах, сюжетах ...).
- Чому мова ворожнечі є негативним явищем?
- Як її можна подолати?





# Інформаційна війна: нейтральна термінологія

## Ситуація на Донбасі



- Військовий конфлікт
- Збройне протистояння
- Конфлікт на сході України
- Зона АТО
- Зона конфлікту
- Військова агресія (Росії)
- Війна, агресія
- Гібридна війна\*

\* Держава, яка веде таку війну, домовляється з недержавними виконавцями – бойовиками, групами місцевого населення, організаціями, зв'язок із якими формально повністю заперечується; протистояння йде також невійськовими засобами)

## Додаткові терміни для опису ситуації



- Буферна зона
- Лінія розмежування
- Непідконтрольна українській владі територія
- Сторони конфлікту
- Зіткнення
- Мирне населення

- ~~• Ополченці~~
- ~~• Терористи~~
- ~~• Партизани~~
- ~~• Хохли~~
- ~~• Нацики~~
- ~~• Бандерівці~~

## Сторони конфлікту



- Бойовики
- Проросійські сепаратисти
- Озброєні сепаратисти
- Іноземні (проросійські) найманці
- Т. зв. «ДНР», т. зв. «ЛНР», або угруповання «ДНР», угруповання «ЛНР»
- Т. зв. (або самопроголошений) «народний губернатор» тощо
- Збройні Сили України, армія України, добровольчі батальйони, офіційний Київ

## Ситуація в Криму



- Анексія території Криму
- Тимчасово окупована територія Криму
- Окупований Крим

## Постраждалі особи



- Внутрішні переселенці
- Вимушені переселенці
- Внутрішньо переміщені особи
- Біженці (якщо особи виїхали в іншу країну)



## В КОНТЕКСТІ УКРАЇНСЬКОГО КОНФЛІКТУ ДО МОВИ ВОРОЖНЕЧІ МОЖНА ВІДНЕСТИ:

### ЖОРСТКА:



Прямі заклики до насилля;



Завуальовані заклики до насилля;



Заклики до дискримінації;



Заклики не дати групі можливості закріпитися в регіоні.

### СЕРЕДНЯ:



Виправдування випадків насилля та дискримінації;



Твердження про кримінальність певної територіальної чи етнічної групи;



Звинувачення певної групи у негативному впливі на суспільство чи державу;



Ствердження про її неповноцінність.

### СЛАБКА:



Створення негативного іміджу певної групи суспільства;



Ствердження про моральні недоліки такої групи;



Протиставлення однієї групи іншій;



Згадування групи чи окремих її представників у принизливому чи образливому контексті;



Пряме або завуальоване ствердження того, що одна група створює незручності в існуванні іншої.

## НАСЛІДКИ НЕКОРЕКТНОГО ВИСВІТЛЕННЯ КОНФЛІКТУ ТА ЛЮДЕЙ, З НИМ ПОВ'ЯЗАНИХ.



Поглиблення існуючого конфлікту;



Роз'єднання суспільства;



Створення нового конфлікту;



Порушення прав людини;



Кризи політичні та економічні;



Загострення дискримінації.



Застій розвитку країни чи навіть її регресія;

# Дискусія: Чи має бути у журналіста громадянська позиція при висвітленні конфлікту?

**Підхід 1:** Медіа мають завжди лишатися безпристрасними, нейтральними і не займати жодної сторони.



**Підхід 3:**  
ваш варіант?

**Підхід 2:** Медіа мають перш за все займати ціннісно-орієнтовану, проактивну позицію, адже нейтральність не можлива, коли війна за вікном

*Робота в групах з сервісом MindMap (ментальна карта: журналіст: проактивний чи нейтральний?) – 15 хв. робота в групах + 20 хв. обговорення*



# КЕЙС: журналіст на війні

- *«Воєнний кореспондент – це, мабуть, останній працівник медій, який весь час ризикує життям. Він дуже відрізняється від кабінетного аналітика чи ведучого в студії, бо весь час має справу з речами остаточними, а його смерть – то одна з них. Гине, бо може написати чи показати, тобто довести щось загрозливе. Може навіть вплинути на рішення про припинення конфлікту...» (М. Мрозевич, «Журналіст у глобальному селі»)*
- *«Знаю, що пролунає досить непедагогічно, але я ніколи не підходив емоційно до подій і ситуацій, які я бачив. То були не мої війни. Не гинули там мої рідні і знайомі. Показ жахів війни був умовою, щоб газети захотіли надрукувати і заплатити гонорар за репортаж. Принаймні для мене журналістика є не суспільною місією, а способом цікавого життя. Я був в Іраку кілька тижнів. Бачив багато паскудних речей, але найбільшим задоволенням для мене було відвідання руїн Вавилону. Як звичайний турист я не міг би там побувати на екскурсії» (Ю. Філяр, польський воєнний журналіст)*

# КЕЙС: Брендан Хоффман



- **Питання: до обговорення:**

- Яку мету переслідує журналіст під час роботи в «гарячій точці» України?
- Які етичні питання він вирішує? Чи вирішив він їх?
- Яке ваше ставлення до його фотопроєкту «Бразерленд: війна в Україні»?
- Яку роль, на вашу думку, відіграє міжнародна журналістика в перебігу конфлікту на Донбасі, в питанні анексії Криму?



# Обговорення

- Ваші приклади якісної і неякісної роботи журналіста у висвітленні війни або іншого історичного конфлікту (інтернет-публікація, фоторепортаж, телесюжет, аудіоподкаст тощо).
- Якими критеріями високої чи низької якості ви керувалися при відборі цих медіа матеріалів?



# Журналістика миру: пошук рішень, подолання травми

*Повністю забороняти “журналістику війни”, і використовувати виключно “журналістику миру” в умовах активної військової агресії проти країни, на жаль, означатиме платити свою ціну. Тому “дорослим підходом” буде **дивитися на обидва боки і дотримуватися золоті середини**. Такою “золотою серединою” в українській журналістиці є прагнення до максимальної точності назв і формулювань, до перевірки джерел інформації, відмова від недостовірних джерел, а також відмова від химерних і логічно нековирних словоформ на кшталт “російсько-терористичні найманці”. Тут кожен має зробити свій вибір, і він абсолютно нелегкий і емоційний для нас, бо ми всі так чи інакше у цьому конфлікті, і ще довго будемо переживати його наслідки.*

*Оксана Романюк, Інститут масової інформації (ІМІ)*